

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ**  
**МИКОЛАЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ**  
**ІМЕНІ В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО**  
Факультет педагогіки та психології  
Кафедра психології та соціальних наук




**ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ**  
**ПСИХОЛОГІЯ (ЗАГАЛЬНА)**

**Загальноуніверситетська**

2022 – 2023 навчальний рік

Програма навчальної дисципліни «Психологія» для студентів ОКР бакалавр»  
Загальноуніверситетська

Розробник: Бабаян Ю.О., доцент кафедри педагогіки, психології та інклюзивної освіти кандидат психологічних наук, доцент  (Бабаян Ю.О.)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри педагогіки, психології та інклюзивної освіти

Протокол № 13 від « 27» серпня 2022 р.

Завідувач кафедри педагогіки, психології та інклюзивної освіти



(в.о.Султанова Н.В.)

Програма затверджена на засіданні навчально-методичної комісії факультету педагогічної та соціальної освіти

(протокол № 1 від «26» серпня 2021 р.)

Голова навчально-методичної комісії \_\_\_\_\_

### Анотація

Навчальний курс передбачає ознайомлення студентів зі структурою сучасної психологічної науки, з основними психічними процесами, індивідуально-психологічними особливостями особистості, усвідомлення значущості знань про віковий розвиток особистості та можливість їх застосування в умовах організованого навчально-виховного процесу; формування у студентів діалектичного підходу до розуміння психіки конкретного учня; озброєння ефективними засобами керування процесом становлення особистості і розвитку психіки на різних вікових етапах.

Курс носить інтегрований характер та складається з двох частин:

Основними розділами курсу загальна психологія є предмет, стан, структура і методи сучасної психології; розвиток психіки та свідомості; особистість в діяльності та спілкуванні; психічні процеси (увага, відчуття, сприймання, пам'ять, мислення, уява, емоційно-вольові процеси); індивідуально-психологічні особливості особистості (темперамент, характер, здібності).

Основні розділи вікової психології: дослідження закономірностей психічного розвитку на різних етапах її індивідуального життя (онтогенезу) як предмет вікової психології. Методи вікової психології. Психічний розвиток, основні концепції психічного розвитку, його умови та періодизація. Психологічна характеристика особливостей психічного розвитку в ранньому дитинстві, дошкільному, молодшому шкільному, середньому шкільному (підлітковому) та старшому шкільному (юнацькому) віці. Розвиток пізнавальних процесів. Формування моральних якостей, самосвідомості, внутрішньої позиції, соціальної активності в різні вікові періоди.

**Ключові слова:** психологія, загальна психологія, вікова психологія, психіка, свідомість, самосвідомість, особистість, діяльність, спілкування, психічний розвиток, онтогенез, періодизація розвитку.

### Abstract

The course provides students with the structure of modern psychological science, the basic mental processes, individual psychological characteristics of the individual, awareness of the importance of knowledge about the age development of the individual and the possibility of their application in an organized educational process; formation of students' dialectical approach to understanding the psyche of a particular student; arming with effective means of managing the process of personality formation and mental development at different ages.

The course is integrated and consists of two parts:

The main sections of the course of general psychology are the subject, state, structure and methods of modern psychology; development of psyche and consciousness; personality in activity and communication; mental processes (attention, feelings, perception, memory, thinking, imagination, emotional and volitional processes); individual psychological features of personality (temperament, character, abilities).

The main sections of age psychology: the study of patterns of mental development at different stages of its individual life (ontogenesis) as a subject of age psychology. Methods of age psychology. Mental development, basic concepts of mental development, its conditions and periodization. Psychological characteristics of the features of mental development in early childhood, preschool, primary school, secondary school (adolescence) and senior school (adolescence). Development of cognitive processes. Formation of moral qualities, self-awareness, inner position, social activity at different ages.

**Keywords:** psychology, general psychology, age psychology, psyche, consciousness, self-consciousness, personality, activity, communication, mental development, ontogenesis, periodization of development.

## ВСТУП

Програма вивчення нормативної навчальної дисципліни «Психологія (загальна, вікова)» складена відповідно до освітньо-професійних програм підготовки бакалаврів зазначених спеціальностей.

**Предметом** вивчення навчальної дисципліни є: психологічні закономірності, характеристики, етапи, умови і критерії успішного протікання процесів засвоєння дітьми знань, моральних норм та принципів, формування їх світогляду та переконань.

**Міждисциплінарні зв'язки:** педагогіка, університетські студії, філософія.

### Мета та завдання навчальної дисципліни

Навчальна дисципліна «**Психологія (загальна, вікова)**» є нормативною при підготовці студентів і входить до циклу педагогічних та психологічних дисциплін, що вивчаються майбутніми фахівцями. Загальним напрямом цієї дисципліни є підготовка студентів до такого виконання професійних обов'язків, що відповідало би вимогам сучасної педагогіки та психології.

**Мета вивчення дисципліни** – формування у студентів фундаментальних знань про психіку, виникнення і розвиток людської свідомості; ознайомлення студентів з поглядами вітчизняних та західних науковців на природу психічного та особистості як носія цього психічного; формування уявлень про вікові закономірності розвитку психічних функцій, про психологічні особливості дітей на різних вікових етапах.

**Очікувані результати навчання:**

*012 Дошкільна освіта*

**Програмні результати навчання:**

ПРН-1 Розуміти і визначати педагогічні умови, закономірності, принципи, мету, завдання, зміст, організаційні форми, методи і засоби, що використовуються в роботі з дітьми від народження до навчання у школі; знаходити типові ознаки і специфіку освітнього процесу і розвитку дітей раннього і дошкільного віку.

ПРН-2 Розуміти, описувати й аналізувати процеси розвитку, навчання та виховання дітей раннього і дошкільного віку з використанням базових психологічних і педагогічних понять та категорій.

ПРН-3 Розуміти природу і знати вікові особливості дітей з різними рівнями розвитку, особливості розвитку обдарованих дітей, індивідуальні відмінності дітей з особливими освітніми потребами.

ПРН-4 Розуміти і визначати особливості провідної – ігрової та інших видів діяльності дітей дошкільного віку, способи їх використання в розвитку, навчанні і вихованні дітей раннього і дошкільного віку.

ПРН-06. Встановлювати зв'язок між педагогічними впливами та досягнутими дітьми результатами.

ПРН-7. Планувати освітній процес в закладах дошкільної освіти з урахуванням вікових і індивідуальних можливостей дітей раннього і дошкільного віку, дітей з особливими потребами та складати прогнози щодо її ефективності.

ПРН-17. Здійснювати суб'єкт-суб'єктну взаємодію і розвивальне міжособистісне спілкування з дітьми дошкільного віку та особистісно- і соціально зорієнтоване спілкування з батьками.

ПРН-19. Збирати та аналізувати дані про індивідуальний розвиток дитини

Згідно з вимогами ОПП студент оволодіває такими *компетентностями*:

**I. Загальнопредметні:**

ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-5. Здатність оцінювати та забезпечувати якість виконуваних робіт.

ЗК-6. Здатність до міжособистісної взаємодії.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК-8. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

## **II. Фахові:**

ФК-1 Здатність працювати з джерелами навчальної та наукової інформації.

ФК-2. Здатність до розвитку в дітей раннього і дошкільного віку базових якостей особистості (довільність, самостійність, креативність, ініціативність, свобода поведінки, самосвідомість, самооцінка, самоповага).

ФК-6. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку навичок свідомого дотримання суспільно визнаних морально-етичних норм і правил поведінки.

ФК-9. Здатність до розвитку перцептивних, мнемічних процесів, різних форм мислення та свідомості у дітей раннього і дошкільного віку.

ФК-15. Здатність до індивідуального і диференційованого розвитку дітей раннього і дошкільного віку з особливими освітніми потребами відповідно до їхніх можливостей.

ФК-16. Здатність до виховання в дітей раннього і дошкільного віку толерантного ставлення та поваги до інших, попередження та протидії булінгу.

ФК-18. Здатність знаходити, опрацьовувати потрібну освітню інформацію та застосовувати її в роботі з дітьми, батьками.

ФК-19. Здатність до комунікативної взаємодії з дітьми, батьками, колегами.

ФК-20. Здатність до самоосвіти, саморозвитку, до безперервності в освіті для постійного поглиблення загальноосвітньої та фахової підготовки, перетворення набуття освіти в процес, який триває впродовж усього життя людини.

### 013 Початкова освіта

#### **Програмні результати навчання:**

**ПРН3.** Знати сучасні концепції, завдання, зміст, методи, організаційні форми дошкільної й початкової освіти; особливості та інструментарій психолого-педагогічного супроводу освітнього процесу; методи діагностики та корекції психофізичного розвитку дітей; види і засоби контролю

**ПРН17.** Виявляти готовність до підвищення рівня педагогічної майстерності; володіти знаннями про способи професійного самовдосконалення; усвідомлювати рівень власних педагогічних здібностей, визначати причини недоліків у роботі; володіти навичками самовдосконалення, використання механізмів самооцінки власних досягнень в дослідницькій діяльності.

**ПРН8.** Володіти уміннями і навичками забезпечення організації педагогічного процесу в навчальних закладах з урахуванням принципів початкової освіти, зокрема дитиноцентризму, здоров'язбереження, інклюзії, розвивального навчання, особистісноорієнтованого підходу, суб'єкт-суб'єктної взаємодії, компетентнісного підходу тощо.

Згідно з вимогами ОПП студент оволодіває такими *компетентностями*:

#### **I. Загальнопредметні:**

**ЗК 1.Загальнонавчальна.** Здатність навчатися й оволодівати сучасними знаннями, зокрема, інноваційними методичними підходами, сучасними системами, методиками, технологіями навчання, розвитку й виховання учнів; чинним нормативним забезпеченням початкової й дошкільної освіти тощо.

**ЗК 2.Інформаційно-аналітична.** Здатність до пошуку, оброблення та аналізу, систематизації й узагальнення інформації, зокрема професійно-педагогічної, з різних джерел та формулювання логічних висновків.

**ЗК 4. Комунікативна.** Здатність спілкуватися державною мовою на офіційно-діловому рівні; володіти навичками нормативного літературного мовлення (його усною та писемною формою) в різних сферах комунікації. Здатність до розуміння чужих і продукування власних програм комунікативної поведінки, адекватних цілям, сферам,

ситуаціям спілкування, активній взаємодії з іншими мовленнєвими суб'єктами. Уміння володіти різновидами стилів мовленнєвого спілкування в ситуаціях запобігання та врегулювання конфліктів.

**ЗК 8. Міжособистісної взаємодії.** Здатність до ефективної міжособистісної взаємодії; зокрема, здатність успішно взаємодіяти з керівництвом, колегами, учнями та їхніми батьками; володіння алгоритмами конструктивного вирішення педагогічних конфліктів. Здатність працювати в команді, здатність до співпраці, групової та кооперативної діяльності. Здатність бути критичним і самокритичним, наполегливим щодо поставлених завдань і взятих зобов'язань.

## **II. Фахові:**

**ФК 2. Психологічна компетентність.** Здатність до розвитку дітей дошкільного віку, учнів початкової школи як суб'єктів освітнього процесу на основі знань та умінь про їхні вікові, індивідуальні особливості та соціальні чинники розвитку. Складниками психологічної компетентності є диференціальнопсихологічна, соціально-психологічна, аутопсихологічна.

**ФК 5. Професійно-комунікативна компетентність.** Здатність актуалізувати та застосовувати комунікативні знання, навички, вміння, настанови, стратегії й тактики комунікативної поведінки, здобутий досвід комунікативної діяльності, а також індивідуально-психологічні якості особистості задля успішного здійснення в конкретних умовах педагогічної комунікативної діяльності з дітьми, батьками, колегами. Складники професійнокомунікативної компетентності вчителя: емоційна, вербальнологічна, інтерактивна, соціально-комунікативна, технічна, предметно-змістова.

### 014 Середня освіта (Мова і література (англійська))

#### **Програмні результати навчання:**

ПРН 4 Базові знання в галузі психології, необхідні для освоєння професійних дисциплін;

ПРН 12 Застосовувати отриманні знання при рішенні педагогічних, навчально-виховних і науково-методичних задач з урахуванням вікових й індивідуальних, соціально-психологічних особливостей учнівських колективів і конкретних педагогічних ситуацій;

ПРН 14 Навички публічної етичної поведінки;

ПРН 15 Навички працювати самостійно і в групі.

Згідно з вимогами ОПП студент оволодіває такими *компетентностями*:

#### **I. Загальнопредметні:**

ЗК 1 – здатність до абстрактного мислення, до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК 2 – здатність генерувати нові ідеї (креативність).

ЗК 3 – здатність виявляти, ставити та вирішувати проблеми.

ЗК 4 – здатність вдосконалювати власне навчання з розробленням навчальних і дослідницьких навичок

ЗК 5 – здатність удосконалювати мовні і мовленнєві навички, розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень на різних етапах професійного зростання.

ЗК 7 – навички міжособистісної взаємодії; здатність до самокритики.

ЗК 8 – уміння і здатність до прийняття рішень

ЗК 11 – здатність діяти соціально відповідально та громадянські свідомо

ЗК 12 – здатність ідентифікувати особистісний профіль фахівця з обраною ним індивідуальною стратегією життєдіяльності та гуманістичною спрямованістю на діяльність філолога, яка зорієнтована на вітальні, соціальні та професійні цінності

#### **II. Фахові:**

ФК 4 – Здатність самостійно опановувати нові знання, критично оцінювати набутий досвід з позицій останніх досягнень філологічної науки та соціальної практики.

ФК 6 – Здатність до професійного удосконалення, підвищення кваліфікації.

014.01 Середня освіта (Українська мова і література)

**Програмні результати навчання:**

ПРН 1 Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

ПРН 4 Володіння українською мовою на високому рівні й здатність реагувати мовними засобами на повний спектр соціокультурних явищ.

ПРН 8 Уміння використовувати філологічні знання в процесі викладання української мови та літератури, світової літератури у відповідних типах середніх навчальних закладів

Згідно з вимогами ОПП студент оволодіває такими *компетентностями*:

**I. Загальнопредметні:**

ЗК-4. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.

ЗК-5. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

ЗК-6. Здатність проведення досліджень на належному рівні.

ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

**II. Фахові:**

ФК-8. Володіння професійними якостями вчителя і філолога..

ФК-6. Здатність до професійного удосконалення, підвищення кваліфікації.

014 Середня освіта (Музичне мистецтво)

**Програмні результати навчання:**

ПРН 3. Демонструє критичне ставлення до світоглядних теорій у процесі розв'язання соціальних і мистецько-професійних завдань.

ПРН 4. Знає психолого-педагогічні аспекти навчання, виховання, розвитку учнів ЗЗСО.

ПРН 7. Володіє сукупністю гностичних, проектувальних, комунікативних, організаторських умінь.

ПРН 10. Володіє елементами логічного і образного мислення, здатний до аналізу, виділення головного і синтезу в навчально-виховній та організаційній діяльності вчителя музичного мистецтва

ПРН 15. Здатний застосовувати методи діагностування досягнень учнів, здійснювати педагогічний супровід процесів соціалізації, професійного самовизначення учнів.

ПРН 17. Здатний з дотриманням етичних норм здійснювати взаємодію та комунікацію з колегами, соціальними партнерами, учнями, вихованцями та їхніми батьками.

ПРН 19. Розуміє значущість культури і мистецтва для виховання і розвитку особистості учня, цінує полікультурність світу і здатний керуватися у своїй діяльності сучасними принципами полікультурної толерантності, діалогу і співробітництва.

ПРН 22. Відповідальний за створення позитивного психологічного клімату, забезпечення процесу виховання і навчання всіх учнів, незалежно від їх соціально-культурно-економічного контексту.

Згідно з вимогами ОПП студент оволодіває такими *компетентностями*:

**I. Загальнопредметні:**

ЗК2. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).

ЗК3. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.

ЗК4. Здатність працювати в команді.

ЗК5. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

ЗК6. Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

ЗК7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.

ЗК8. Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.

## **II. Фахові:**

**ФК 6.**Здатність відчувати і демонструвати емоційну чутливість, рефлексію, ціннісне ставлення до музичних творів, здійснювати активне сприймання, запам'ятовування, збереження, відтворення і художньо-педагогічне тлумачення змісту і смислу творів мистецтва.

**ФК 7.**Здатність здійснювати добір методів і засобів діагностування, корекції особистісного і музичного (художнього) розвитку учнів, педагогічного супроводу процесів соціалізації та професійного самовизначення художньо обдарованих учнів.

**ФК 9.**Уміння свідомо обирати шляхи вирішення непередбачуваних проблем у професійній діяльності.

### 014 Середня освіта (Фізична культура)

#### **Програмні результати навчання:**

**ПРН 1.** Знає та вміє застосовувати на практиці основні положення фізіології, біомеханіки, морфології, психології, біохімії для розвитку фізичних (рухових) якостей, формування рухових умінь і навичок людей різних вікових груп, володіє засобами інтегрального гармонійного (розумового, духовного і фізичного) розвитку людини.

**ПРН 10.** Знає біологічні, соціальні, психологічні та інші чинники збереження здоров'я.

**ПРН 11.** Знає біологічні, соціальні, психологічні, духовні чинники, що обумовлюють значущість професії фахівця в галузі фізичного виховання та спорту.

**ПРН 21.** Володіє прийомами спілкування і вміє використовувати їх при роботі з колективом тих, хто займається й кожним індивідуумом.

**ПРН 23.** Здатний з дотриманням етичних норм формувати комунікаційну стратегію з колегами, соціальними партнерами, учнями й вихованцями та їхніми батьками;

**ПРН 24.** Організовує співпрацю учнів і вихованців та ефективно працює в команді (педагогічному колективі освітнього закладу, інших професійних об'єднаннях);

**ПРН 25.** Здатний розуміти значення культури як форми людського існування, цінувати різноманіття та мультикультурність світу і керуватися у своїй діяльності сучасними принципами толерантності, діалогу і співробітництва.

**ПРН 27.** Здатний аналізувати соціально та особистісно значущі світоглядні проблеми, приймати рішення на основі сформованих ціннісних орієнтирів і гуманістичних ідеалів, розуміння концепції сталого розвитку людства.

**ПРН 28.** Здатний створювати рівноправний і справедливий клімат, що сприяє навчанню всіх учнів, незалежно від їх соціально-культурно-економічного контексту.

Згідно з вимогами ОПП студент оволодіває такими *компетентностями*:

#### **I. Загальнопредметні:**

**ЗК 1.** Здатність діяти етично, соціально відповідально та свідомо.

**ЗК 2.** Здатність працювати в команді та автономно.

**ЗК 4.** Здатність застосовувати набуті знання в практичних ситуаціях.

**ЗК 7.** Здатність вільно спілкуватися державною мовою (усно та письмово).

**ЗК 9.** Здатність до адаптації та дії в новій ситуації на основі креативності.

#### **II. Фахові:**

**ФК 1.** Здатність формувати в учнів предметні компетентності з фізичного виховання, медико-біологічних та психологічних основ і технологій розвитку рухових умінь і навичок та фізичних якостей, санітарно-гігієнічних основ діяльності у сфері фізичної культури.

**ФК 4.** Здатність аналізувати особливості сприйняття та засвоєння учнями навчальної інформації з метою прогнозу ефективності та корекції освітнього процесу з фізичного виховання.



**ФК 14.**Здатність здійснювати пошук, аналіз і оцінку інформації, у т.ч. за допомогою інформаційно-комунікаційних технологій, необхідних для постановки і вирішення професійних завдань, професійного та особистісного розвитку.

### 231 Соціальна робота

#### **Програмні результати навчання:**

ПРН8. Уміння визначати проблеми, формулювати мету та визначати завдання соціально-педагогічних досліджень, висувати обґрунтовані гіпотези, розробляти та реалізовувати програми дослідження.

ПРН9. Сучасні уявлення про соціально-політичні процеси, основи державної молодіжної політики, їх критичний аналіз і оцінка,

ПРН12. Сучасні уявлення про шляхи подолання проблем та складних життєвих обставин, уміння вирішувати соціальні завдання і проблеми, приймати та аргументувати власні рішення щодо їх розв'язання.

ПРН15. Уміння розробляти та реалізовувати індивідуальні та групові програми соціально-педагогічної корекції та програми індивідуальної та групової реабілітації.

ПРН19. Здатність до прийняття самостійних рішень у нестандартних ситуаціях професійної діяльності, співвіднесення тенденцій розвитку суспільства з тенденціями розвитку освіти і соціальної сфери.

ПРН20. Здатність організовувати взаємодію освітніх і позанавчальних установ, сім'ї, громадськості з метою створення в соціальному середовищі умов для сприятливої соціалізації особистості, відтворення нормальної життєдіяльності клієнтів, здійснювати захист прав дітей.

ПРН26. Здатність здійснювати соціально-педагогічну роботу в умовах загальних соціальних та професійних ризиків.

Згідно з вимогами ОПП студент оволодіває такими *компетентностями*:

#### **I. Загальнопредметні:**

**ЗК2.** Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння історії та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань про природу і суспільство та у розвитку суспільства, техніки і технологій, використовувати різні види та форми рухової активності для активного відпочинку та ведення здорового способу життя.

**ЗК-4.** Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

**ЗК-7.** Здатність виявляти, ставити та професійно вирішувати проблеми дітей, молоді, дорослих шляхом їхнього залучення до спеціально-організованої соціально-педагогічної діяльності.

**ЗК-8.** Здатність дотримуватися вимог дисципліни, планувати та управляти часом.

**ЗК-10.** Готовність до роботи у соціально-педагогічній сфері, здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети, володіння навичками адвокації та медіації.

#### **II. Фахові:**

**ФК-4.** Здатність до аналізу соціально-психологічних явищ, процесів становлення, розвитку та соціалізації особистості, розвитку соціальної групи і громади.

**ФК-5.** Здатність до виявлення, соціального інспектування і оцінки потреб вразливих категорій громадян, у тому числі які опинилися в складних життєвих обставинах.

**ФК-12.**Здатність використовувати професійно профільовані знання в галузі політології, соціології, психології, педагогіки, права, менеджменту та ін. наук для організації, діагностування, прогнозування, проектування і моделювання соціальних процесів, відновлення або розвитку життєвих ресурсів і благополуччя клієнтів.

На вивчення навчальної дисципліни відводиться 150 годин / 5 кредитів ECTS.

## **2. Інформаційний обсяг навчальної дисципліни**

### **Кредит 1. Теоретичні засади психології**

#### **Тема 1. Психологія як наука**

Поняття про психологію як науку. Галузі психології. Зв'язок психології з іншими науками. Співвідношення наукової та життєвої психології; відмінність та подібність. Методи психології.

#### **Тема 2. Психіка і свідомість**

Поняття психіки. Проблема співвідношення мозку і психіки. Структура психіки. Психіка і свідомість. Структура свідомості та її основні психологічні характеристики. Свідоме і несвідоме.

### **Кредит 2. Пізнавальна сфера людини**

#### **Тема 3. Відчуття, сприймання, увага**

Загальна структура психічних пізнавальних процесів. Відчуття та сприймання як основа пізнання дійсності. Класифікація відчуттів. Види відчуттів. Властивості відчуттів. Індивідуальні особливості відчуттів. Сприймання і його характеристики. Фізіологічна основа сприймання. Загальні особливості сприймання. Класифікація та види сприймання.

#### **Тема 4. Пам'ять, увага**

Поняття про увагу. Різновиди і форми уваги. Властивості уваги. Поняття про пам'ять. Різновиди пам'яті. Забування та його причини.

#### **Тема 5. Мислення та уява**

Поняття про мислення. Розумові дії та операції мислення. Різновиди мислення. Індивідуальні особливості мислення. Поняття про уяву. Зв'язок уяви з об'єктивною дійсністю. Різновиди уяви. Уява і особистість.

### **Кредит 3. Афективна та мотиваційна сфери людини**

#### **Тема 6. Емоційно-вольова сфера людини**

Поняття про емоції і почуття. Класифікація та форми переживання емоцій і почуттів. Сутність психічних станів. Класифікація психічних станів. Настрій, афект, стрес. Умови саморегуляції психічних станів. Поняття про волю та її функції. Основні якості волі. Структура вольового акту. Вольові якості особистості та їх розвиток. Локус контролю.

#### **Тема 7. Мотивація та діяльність людини**

Мотиваційна сфера особистості. Потреби і мотиви. Мотивація. Поняття про діяльність. Структура діяльності: цілі, мотиви, дії. Дії і операції. Складові і засоби дій. Уміння й навички. Основні різновиди діяльності.

### **Кредит 4. Індивідуально-психологічні особливості особистості**

#### **Тема 8. Темперамент та характер**

Поняття про темперамент. Типи темпераментів. Основні властивості темпераменту. Фізіологічне підґрунтя темпераменту. Роль темпераменту в діяльності людини. Поняття про характер. Структура характеру. Основні риси типового характеру. Природа характеру. Формування характеру.

#### **Тема 9. Здібності**

Поняття про здібності. Різновиди здібностей. Рівні розвитку здібностей. Обдарованість, талант, геніальність. Індивідуальні відмінності у здібностях людей та їх природні передумови.

#### **Тема 10. Особистість,**

Загальне поняття про особистість. Сучасні теорії особистості. Психологічна структура особистості. Самосвідомість. Я-концепція особистості. Рівень домагань особистості.

#### **Тема 11. Спілкування як умова розвитку особистості**

Поняття спілкування. Спілкування як умова формування особистості. Структура спілкування: комунікація, інтеракція, перцепція. Засоби спілкування. Функції спілкування. Різновиди та рівні спілкування.

### **Кредит 5. Вікова психологія як галузь знань**

#### **Тема 12. Проблеми психічного розвитку особистості**

Вікова психологія як галузь психології. Предмет вікової психології. Мета та завдання вікової психології. Методи вікової психології. Загальне поняття про психічний розвиток. Рушійні сили, чинники й умови психічного розвитку.

#### **Тема 13. Періодизація розвитку людини**

Основні теорії психічного розвитку. Культурно-історична концепція психічного розвитку Л.С.Виготського. Підходи до періодизації вікового розвитку. Періодизація вікового розвитку Д.Б. Ельконіна.

#### **Тема 14. Психологія розвитку людини на різних вікових етапах**

Соціальна ситуація розвитку і провідний вид діяльності у немовлячому періоді. Розвиток дитини на першому році життя. Криза першого року. Ранній вік. Особливості соціальної ситуації розвитку дошкільника. Загальні психологічні особливості молодших школярів. Анатомо-фізіологічні особливості підлітка. Соціальна ситуація та провідний вид діяльності. Розвиток самосвідомості. Криза підліткового віку. Соціальна ситуація та провідна діяльність у старшому шкільному віці. Самовизначення та самовиховання в юнацькому віці. Основні новоутворення старшого школяра.

### **3. Рекомендована література**

#### **Базова література**

1. Вікова і педагогічна психологія: навч. посіб. – 5-те видання / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. – К.: Каравела, 2017. – 400 с.
2. Загальна психологія: навч. посіб. – 5-те видання / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. – К.: Каравела, 2017. – 464 с. .
3. Сергєєнкова О.П. Вікова психологія. Навчальний посібник / Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П. – К : Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.
4. Сергєєнкова О.П. Загальна психологія. Навчальний посібник / Сергєєнкова О.П., Столярчук О.А., Коханова О.П. – К : Центр учбової літератури, 2012. – 296 с.

#### **Допоміжна література**

1. Вікова і педагогічна психологія: Навч. посіб. / О.В.Скрипченко, Л.В.Долинська, З.В.Огороднійчук та ін. 2-ге вид. – К.: Каравела, 2008.
2. Дошкільна психологія/За ред. Д.Ф. Ніколенка. – К., 1987.
3. Костюк Г.С. Навчально-виховний процес і психічний розвиток особистості. – К., 1989.
4. Кутішенко В.П. Вікова та педагогічна психологія (курс лекцій). – К., 2005.
5. Курс общей, возрастной и педагогической психологии /Под ред. М.В. Гамезо. – М., 1982.
6. Лозниця В.С. Психологія і педагогіка. – К., 1999.
7. Люкин В.В. Педагогическая психология. – Глазов, 2000.
- 8.Немов Р.С. Психология: В 3 кн. – М.: ВЛАДОС, 1998. – Кн. 2
9. Пиаже Ж. Психология интеллекта. // Избранные психологические труды. М., 1994.
10. Савчин М. Вікова психологія – Дрогобич: "Відродження", 2008.
11. Столяренко Л.Д. Общая психология. – Ростов-на-Дону, 2003.
12. Фридман Л.М., Кулагина И.Ю. Психологический справочник учителя. – М., 1991.

13. Хрестоматия по возрастной и педагогической психологии: Работы сов. психологов периода 1946-1980 гг. / Под ред. И.И.Ильсова, В.Я.Ляудис. – М., 1981. – С. 5-60.

### **Інформаційні ресурси**

1. <http://chitalka.info>
2. <http://pidruchniki.ws>
3. <http://studentam.net.ua/>
4. <http://www.ikpp.npu.edu.ua/>

**4. Форма підсумкового контролю успішності навчання:** екзамен

**5. Засоби діагностики успішності навчання:** контрольна робота, поточне опитування, поточне тестування, підсумкове тестування.